

Recensie Brian Hare & Vanessa Woods. De wijsheid van honden. Over intelligentie en gedrag van ons meest geliefde huisdier. Ambo/Anthos 2013. Vertaling Patty Adelaar. 377 pagina's. Prijs €19,95

Elian Hattinga van 't Sant

Dit is een boek dat iedere hondenuitgever moet lezen. Brian Hare is een van de toonaangevende onderzoekers op het gebied van cognitie bij honden en apen én een groot hondenuitgever. Tijdens zijn studie psychologie en antropologie kwam hij in aanraking met ontwikkelingspsycholoog Michael Tomasello, die onderzoek bij apen deed om te ontdekken in welke opzichten de communicatieve vaardigheden van mensen nu precies verschillen van die van bonobo's en chimpansees. Op basis van zijn ervaringen als kind met zijn eigen hond, Oreo, dacht Hare dat honden in communicatief opzicht een aantal dingen veel beter konden dan apen. En zo begon zijn onderzoek naar cognitieve vaardigheden bij honden.

In dit boek vat Hare de stand van zaken op het gebied van onderzoek naar cognitie bij honden – door hem *dognition* genoemd - samen. Daaruit blijkt onder meer dat honden een voorkeur hebben ontwikkeld om te letten op de communicatieve gebaren van mensen. Die kunnen ze dan ook uitzonderlijk goed interpreteren. Ze zijn zelfs zo op onze aanwijzingen gefocust, dat ze in sommige gevallen hun eigen ogen niet geloven als wij ze iets anders vertellen. Hare vertelt ook hoe dat vermoedelijk zo is gekomen. Daarbij gaat hij uitvoerig in op de evolutionaire ontwikkeling en domesticatie van de hond. (Hij is een van de weinigen die in Siberië bij de gedomesticeerde vossen van Belyaev onderzoek heeft kunnen doen!)

Hare behandelt ook andere goede en minder goede cognitieve vaardigheden van honden, zoals ruimtelijke navigatie (de weg vinden), associatief leren (conditionering), natuurkundig inzicht, het schatten van hoeveelheden en het ontdekken van bedriegers. Daarin scoren honden meestal vergelijkbaar met andere zoogdieren. Opmerkelijk goed zijn honden echter in het communiceren via geluiden en visuele signalen, het begrijpen van het perspectief van een ander, het nadoen van handelingen van anderen en het invoeren van hulp. De manier waarop ze nieuwe woorden leren verschilt niet van de manier waarop kinderen dat doen.

Bij dit alles passeren ruim 600 merendeel zeer recente wetenschappelijke onderzoeken de revue. Dat zou taaie kost kunnen worden, maar gelukkig is Hare getrouwd met de wetenschappelijk onderzoeker Woods, die tevens een getalenteerd (journalistiek) schrijfster is. Hierdoor is het boek in een aanstekelijk enthousiaste vertelvorm gegoten, waarin ook plaats is voor persoonlijke anecdotes: het leest lekker weg.

Ondertussen wordt de lezer terloops voorgehouden wat wetenschappelijke principes zijn en wordt hij deelgenoot gemaakt van wetenschappelijke vraagstukken en discussies. Voor een deel gebeurt dit in explicatieve noten achterin het boek, waarin ook alle referenties staan, zodat degene die het allemaal nog eens na wil pluizen dit moeiteloos kan doen. Dat is een verademing in een tijd waarin het ene na het andere boek verschijnt waarbij je je soms vertwijfeld afvraagt waar de auteur zich op beroept en je geacht wordt iets wat beweerd wordt zomaar als waarheid aan te nemen.

Het pleit enorm voor Hare & Woods dat zij hun publiek zo serieus nemen en het pleit ook voor de Nederlandse uitgever dat deze het aandurft om een boek op de markt te brengen met meer dan 50 pagina's noten en literatuurverwijzingen; iets wat doorgaans in een Nederlandse vertaling wordt wegbezuinigd. Die vertaling is overigens uitstekend, al zijn er momenten waarop de creatieve vertaling van bepaalde vaktermen, rasnamen en Engelse

begrippen, die bij het Nederlandse hondenpubliek algemeen bekend zijn, even verwarring zaaien. Ik doel hier bijvoorbeeld op ‘brutaliteit’ voor ‘*boldness*’; ‘poolhond uit Siberie en eskimohond uit Alaska’ voor ‘Husky’ en ‘Malamute’; de ‘heer-en-meester-stroming’ en de ‘meer-is-beter-stroming’ die blijkens het verhaal erna (waarschijnlijk) vertaling zijn voor ‘*leader of the pack*’ en ‘*shaping*’. Ook weten we tegenwoordig beter wat een *coyote* is, dan een ‘prairiewolf’. Maar dit zijn uitzonderingen.

De vertaling van de Engelse titel ‘*The Genius of Dogs. How Dogs Are Smarter Than You Think*’ is echter ronduit vreemd. Het woord ‘Wijsheid’ is niet op zijn plaats en zet de koper op het verkeerde been. Tenzij de koper gelokt moet worden die geïnteresseerd is in meer New Age-achtige kennis over honden? Die komt dan echter van een koude kermis thuis.

In het laatste deel van het boek gaat Hare, klaarblijkelijk om in te spelen op populaire vragen en thema’s van het grote publiek, in op onder andere rasverschillen, agressie, trainingsmethoden en de verschillende manieren waarop honden behandeld worden. Hoewel hij ook hier gedegen te werk gaat en zich baseert op – soms iets minder recent - onderzoek, maakt de wetenschapper hier soms even plaats voor de betrokken hondenliefhebber. Hare zou dan ook graag zien dat men de kennis die nu voorhanden is over de cognitieve vaardigheden van honden gebruikt gaat worden bij de omgang met en training van onze honden. Op een congres van hondentrainers kwam hij erachter dat veel hondentrainers nog steeds de behavioristische manier van conditioneren volgens de leerprincipes van Skinner bepleiten. Iets dat hem de sensatie gaf “alsof er een ruimteschip was geland waar een stelletje buitenaardse wezens uit was gekomen met de boodschap dat ze ons naar de jaren vijftig terug zouden brengen.” Laten we hopen voor hem dat ze na lezing van dit boek tot inkeer komen.